

значущість ціннісної системи координат хоч не у космічному масштабі, а лише в людському світі – формує твердий ґрунт, опираючись на який людина прокладає свій шлях до автентичності та щастя. Радикальний суб'єктивізм та релятивізм були необхідною реакцією на традиційні цінності, які більше не працювали, однак після краху попередньої ціннісно-нормативної системи сучасній людині пора побороти аномічний стан та віднайти нові етичні дороговкази. Подолання кризи цінностей можливе, зокрема, завдяки концепції евдемонізму, яка встановлює чітку кореляцію між добрим життям, щастям як його метою та чеснотами як засобами досягнення щастя. Оскільки чесноти передбачають самовдосконалення, самореалізацію та орієнтацію людини щодо блага (вищого за егоїстичні бажання конкретного індивіда, яке є благом й для інших людей), то вони з необхідністю окреслюють інтерсуб'єктивні критерії щастя, що об'єднують людину з іншими, укріплюють соціальні зв'язки та допомагають людині провадити змістовне життя, уникаючи оманливих орієнтирів та марнування часу. Тож попри те, що психологічний гедонізм все ще зберігає свою вагомість у західній філософії ХХ – початку ХХ ст., дедалі більше сучасних філософів звертаються до евдемонізму.

Список використаних джерел

1. Aristotle. *Nicomachean Ethics* / Trans. and Ed. by Roger Crisp / Aristotle. – Cambridge: Cambridge University Press, 2014. – 258 p.
2. Badhwar N. K. *Well-Being: Happiness in a Worthwhile Life* / Neera K. Badhwar. – Oxford: Oxford University Press, 2014. – 264 p.
3. Crosby J. F. *The Selfhood of the Human Person* / John F. Crosby. – Washington, D.C.: The Catholic University of America Press, 1996. – 313 p.
4. Haybron D. M. *Philosophy and the Science of Subjective Well-Being* / Daniel M. Haybron // *The Science of Subjective Well-Being* / Michael Eid, Randy J. Larsen. Eds. – New York, London: The Guilford Press, 2008. – P.17–43.
5. King M. *Heidegger and Happiness: Dwelling on Fitting and Being* / Matthew King. – London; New York, NY: Continuum, 2009. – 154 p.
6. Lobel D. *Philosophies of Happiness: A Comparative Introduction to the Flourishing Life* / Diana Lobel. – New York, NY: Columbia University Press, 2017. – 400 p.
7. Martin M. W. *Happiness and the Good Life* / Mike W. Martin. – New York, NY: Oxford University Press, 2012. – 230 p.
8. Ricoeur P. *Oneself as Another* / Paul Ricoeur / Trans by Blamey Kathleen. – Chicago and London: The University of Chicago Press, 1992. – 363 p.
9. Russell D. C. *Happiness for Humans* / Daniel C. Russel. – Oxford: Oxford University Press, 2012. – 296 p.
10. Sumner L. W. *Welfare, Happiness, and Ethics* / Leonard W. Sumner. – New York: Oxford University Press Inc., 2003 – 252 p.
11. Taylor Ch. *Sources of the Self. The Making of the Modern Identity* / Charles Taylor. – Cambridge: Cambridge University Press, 1992. – 624 p.

Lushch U. I., candidate of philosophy, associate professor, Department of Philosophy and Economics, Danylo Halatsky Lviv National Medical University (Ukraine, Lviv), ulyana.lushch@gmail.com

Eudaimonism and hedonism from the contemporary western philosophy perspective

The article aims to examine the influence of the ancient Greek eudaimonism and hedonism upon theories of happiness forming in the Western philosophy of the 20th – the beginning of the 21st centuries by means of hermeneutic, descriptive, typological methods, comparative and causal analysis, and synthesis. The paper clarifies deficiencies of the contemporary approaches to happiness shaped by psychological hedonism. It illustrates the reasons for eudaimonism relevance in the contemporary philosophy. It describes the specificity of virtues-values-good-happiness correlation constituted in eudaimonism. It explains the importance of

overcoming subjectivist-relativist radicalism and the need to form a stable ethical framework required for a complete development of the human selfhood. It is argued that the eudaimonistic definition of happiness as the goal of life achievable through self-improvement, self-actualization and flourishing remains relevant for a contemporary person. It is proved that ego-centred nature of happiness does not contradict a healthy social interaction and, on the contrary, it contributes to it.

Keywords: happiness, good, value, virtue, self-improvement, eudaimonism, hedonism, pleasure.

* * *

УДК 17.021.2–021.272(1–11)(1–15)

Жень Цзя,

аспірантка, Національний педагогічний
університет ім. М. П. Драгоманова
(Україна, Київ), bvp51@ukr.net

ЖИТТЄВИЙ ЦИКЛ ПЛАНЕТАРНОЇ ОСОБИСТОСТІ: ШЛЯХ ВІД КВАНТА СМISЛУ ДО АРТЕФАКТІВ ПЛАНЕТАРНОЇ КУЛЬТУРИ

Аналізується потенціал ідеї Планетарної особистості як ідеалу людини ХХІ століття за алгоритмом: інтегратор соціальної взаємодії людей між собою (синергетичний процес) – Продукт (духовне виробництво) – компетенції (освіта) – ідеологія (виховання) – принципи (управління) – товар (маркетинг, торгівля, ринок) – засіб тиску або агресії (війни) – критерій (експертна діяльність). При цьому доводиться, що саморозгортання явища Планетарної особистості має чотири стадії з специфічним наповненням кожної з них, а саме: 1) зародження: смисл – психофрактал; 2) становлення ідеї – ідеал особистості і суспільства – модель; 3) функціонування: продукт – компетенції – ідеологія – критерій – принцип – товар – інтегратор соціальної взаємодії – засіб тиску, агресії, війни; 4) сходження: артефакти планетарної геокультури.

Ключові слова: Планетарна особистість, суспільство, цикл, смисл, психофрактал, ідея, ідеал, освіта, виховання, продукт, товар, маркетинг, ідеологія, принцип, управління.

Наступ інформаційної цивілізації кардинально змінює не тільки життєустрій і образ життя планетарної спільноти, але виносить на поверхню принципово інший ідеал людини ХХІ століття. Відомо, що ідеал нової доби не занурений у цивілізаційне лоно техногенної цивілізації, а його слід спроектувати на основі властивостей інформаційної цивілізації, не розриваючи формоутворення родового життя планетарної спільноти. У цьому полягає глибина проблеми пошуку ідеалу суб'єкта культурно-історичної дії у горизонті становлення інформаційної цивілізації.

Потреба у визначенні ідеалу людини інформаційної доби обумовлена тим, що «образ людини, яку ми вважаємо істинною, сам стає чинником нашого життя. Він передришає характер нашого поведіння з нами самими і з іншими людьми, життєву настроєність і вибір завдань» [13, с. 448–449].

Обґрунтування ідеалу людини ХХІ століття є не простою справою, оскільки ідеал як чинник соціального розвитку майже зник, за висновком М. Бердяєва, зі свідомості ще у ХІХ–ХХ ст. Внаслідок того, що людину визнали продуктом суспільства, ідеал людини і був замінений на ідеал суспільства. При цьому проголошувалося, що само досконале суспільство може бути досягнуто поза межами моральних зусиль людини. Аналізуючи історичні типи ідеалів людини, М. Бердяєв вказував, що в минулі епохи взірцем був ідеал цілісної людини. Так, в античний період було оспівано ідеал мудреця, що містив в собі цілісне відношення до життя та духовну перемогу на стражданням та злом життя, досягнення внутрішнього спокою. В цьому

ідеалі центральне місце надавалось інтелекту, знанням, просвітленості. Крім того, ідеал мудреця був притаманний не лише народам Стародавньої Греції та Риму, а також і Сходу – Китаю, Індії.

Християнський світ сформулював ідеал святого, тобто просвітленої людини, що одержала перемогу над своєю тваринною вітхою природою. Водночас християнське середньовіччя створило до того ж образ лицаря, що жертвовно служить своїй вірі та ідеї. Що стосується ідеального образу людини Нового часу, то М. Бердяєв доходить висновку, що такого взагалі немає.

Нова історія не створила ідеалу людини. Наприклад, ідеальний образ громадянина не може бути розцінений як образ мудреця, святого або лицаря, оскільки він занадто пов'язаний з політичним життям суспільства. Разом з тим, в той час з'явився ряд професійних образів людини, що потребували певних досконалостей: образ вченого, артиста, політичного діяча, хазяїна–підприємця, робітника. І саме останній образ – робітника – й намагались свого часу перетворити в цілісний ідеальний образ «товариша», що має замінити мудреця, святого і лицаря для тієї епохи. При цьому, як зауважує М. Бердяєв, в образі «товариша» зовсім гасне образ людини, викривлюється образ та подоба Божа. Отже, для Нового і Новітнього часу характерно подрібнення образу людини на ряд професійних образів та ідеалів, зникає цілісність [11, с. 68–69].

Якщо оглянути сучасну літературу, що може запропонувати ідеал людини на провідну роль у просторі інформаційної доби, то діапазон пропозицій буде дуже великий. Ми маємо на увазі ідеї про боголюдину (С. Л. Франка), Симфонічну особистість (Красавіна), Зверхлюдину Ф. Ніцше, Постлюдину (С. Хорунжего), Колективну особистість, Планетарну особистість (В. Беха, Ю. Бех), Ноосферну особистість (Н. Макарової, О. Сташкевич), Променеве людство (К. Цюлковського), Глобальну особистість, «Глобальний человек» (О. Зінов'єва), Інтермен (І. Девтерова), електронну особистість, віртуальну особистість, штучну особистість, кіборгів, людей–роботів, нарешті, клонів, як би нам це здавалось сьогодні абсурдним.

У той же час відомо, що частина дослідників **песимістично відноситься до побудови моделі людини** взагалі. Так, наприклад, Е. Ліч у праці «Models of man» ставить завдання прослідкувати зміну соціально–філософських моделей людини протягом останніх століть [14, р. 151]. Термін «модель» використовується в значенні жорсткої спрощеної концептуальної схеми, що служить допоміжним засобом для пізнання. (Саме у цьому сенсі філософи і соціологи ХХ століття – Т. Парсонс, Е. Дюркгейм, М. Вебер, К. Леві–Строс та ін. будували свої моделі).

Автор, мається на увазі Е. Ліч, виділяє чотири моделі людини: 1) «декартівську»; 2) «дарвіністську (конттовську); 3) модель «молодого Маркса»; 4) «Маусса (Малиновського)». Кожна з них відповідає певному історичному етапу в соціальній філософії. Розглянувши ці моделі, він приходить до висновку, що жодна з них не може вичерпно представити людину, і, на його думку, це пов'язано з наявністю у неї свободи волі. Далі він ставить принципово питання про можливість побудови «моделей людини» взагалі.

Р. Рупова у дисертаційному дослідженні на тему: «Антропологические модели в социальной философии ХХ – начала ХХІ веков» намагалась вирішити проблему систематизувати дані напрацювання у цій сфері, але їй це, на наш погляд, не вдалося [Див.: 9].

У свою чергу, Роджер Т. Еймс у статті «Индивид как «фокус–поле» в классическом конфуцианстве» подає п'ять підходів – підходів, образів або моделей особистості у вченні Конфуція. При цьому нагадуємо, що перша модель – «пола людина» у площині якої китайський «індивідуум» визначається як особливий вид самозречення або безособистості; друга модель – автономна особистість; третя – органічне «Я», четверта – «Я» як частина цілого; п'ята – особистість як фокус і поле в моделі «фокус–поле» [12, с. 295–317]. Але усі вони потребують, як нам здається, значного теоретичного пояснення своєї практичної придатності для використання у виховній практиці ХХІ століття.

Ми ж, на відміну від скептиків, налаштовані позитивно, оскільки сьогодні серед дослідників Сходу і Заходу спостерігають рух у напрямку зближення різних філософських світоглядних парадигм у напрямку порозуміння людини і світу на новому етапі еволюційного розвитку. Це надихає на розуміння того, що ідея Планетарної особистості може стати тим аттрактором, що об'єднає світові філософські школи і течії у органічну Світову філософську думку про ідеал людини ХХІ століття. Тому нам треба знайти образ нової людини спираючись на стан сучасної планетарної спільноти і ході її еволюційної зміни, що логічно обумовлюються зміною «духу епохи». На цьому фоні цікавим, з точки зору реалізації мети даного дослідження, є процес еволюційних перетворень планетарної людини під тиском «духу епохи». Його подано у праці В. Беха і Ю. Бех «На порозі сингулярності: планетарна спільнота у вірі Всесвіту» [Див.: 2].

Іх ідея полягає у тому, що еволюцію планетарного світу забезпечує людина, що здатна опанувати смислогенез. І по мірі того, яким матеріалом духовного світу вона здатна оперувати вона піднімає планетарну спільноту по цивілізаційним щаблям еволюції. Це принциповий висновок на якому тримається уся концептуальна база і не тільки цього дослідження. Саме по щаблям смислогенезу ми піднімаємось у Всесвіт.

Перехід біосфери в ноосферу, підкреслював В. Вернадський, «не може бути зупинений людською історією». «Він підготовлений сотнями тисяч поколінь і не може бути змінений «випадковостями» людської історії».

Аналогічні погляди відстоював і П. Тейяр де Шарден. На його думку, людина в процесі ноогенезу приймає на себе подвійну функцію – реалізує себе, з одного боку, як «мислячий центр перспективи», «центр конструювання Універсуму», з іншого – як «вісь і вершина еволюції», як суб'єкт «спрямованого розвитку» [Див.: 10, с. 37, 40]. Саме на цьому базується логіка ноостичного олюднення природи. «Ноосфера, – пише вчений, – прагне стати однією замкнутою системою», в якій «Земля не тільки покривається міриадами крупинок думки, але огортається єдиною мислячою оболонкою, що утворює функціонально одну велику крупинку думки в космічному масштабі» [10, с. 258].

Мета статті полягає у обґрунтуванні позитивного потенціалу ідеї–концепту Планетарної особистості для

використання його у якості засобу формування ідеалу пересічної людини інформаційної доби і колективного ідеалу Світового суспільства знань.

У якості робочої гіпотези ми маємо розглянути антропологічну глобалізацію – як рух від першого визначення до другого, від сумативної до системно-цілісної спільності людства. Основою планетарного суспільства, на фундаменті якого формується планетарна особистість, є людська спільність у своїй системній цілісності» [4, с. 314].

Складність моменту полягає у тому, що на початок ХХІ століття ми маємо справу лише з ідеєю Планетарної особистості, що тільки входить у когнітивний аналіз соціального розвитку світової спільноти. Є дві причини, що буквально вносять ідею Планетарної особистості у наше життя. Перша з них торкається стану морфологічної основи планетарного світу, що знаходиться у мейнстрімі становлення планетарного соціального організму.

Друга – це підйом «духу епохи», що на початку ХХІ ст. піднявся на якісно іншу ступінь розвитку, розбурхавши ментальні засади світового етносу і зруйнував ідеали людини, що були притаманні техногенній цивілізації. Виявляється, що ми не зрозуміли своєчасно, або не сприйняли серйозно, попередження Г. Гегеля про те, «що якщо тільки дух народу піднімається на більш високий рівень, всі моменти державного устрою, пов'язані з попередніми рівнями його розвитку, втрачають свою усталеність, вони повинні занепасти, і не існує сили, здатної їх утримати» [5, с. 379]. Як наслідок, планетарна спільнота отримала глобальну соціальну кризу, що розбурхала усі форми усталеного технократичного життєустрою планетарної спільноти.

Дослідники В. Бех і Ю. Бех досить аргументовано виклали в вищезазначеній праці генетично пов'язані процеси саморозгортання людини, суспільства і зміни типів цивілізації на основі опанування світовою спільнотою змісту смислогенезу. Ми цілком погоджуємось з їх пропозицією вважати, що на етапі інформаційної цивілізації суб'єктом культурно-історичного процесу буде Планетарна особистість. По-перше, її поява у ланцюгу перетворень людського роду виглядає логічним; по-друге, її породження викликано змінами у суспільстві з породженням відповідно іншого його типу; по-третє, її взаємодія з новим типом суспільства породжує новий тип цивілізації; по-четверте, зсув у структурі особистості людини на цьому етапі на соціальну складову виглядає, на нашу думку, цілком логічним; по-п'яте, стадія до неї і стадія після неї цілком реальні і не викликають у нас ніякого непорозуміння.

Нам треба оцінити наскільки ідея Планетарної особистості може бути живучою і чи здатна вона пройти повний цикл життя класичної соціальної системи. Нам здається, що відповідь на це питання ми можемо дати позитивно.

Ідея Планетарної особистості, як представник інформаційної доби, має змінити ідею особистості техногенної цивілізації, «будучи одночасно думкою, видом, задумом, поняттям, уявленням, наміром, уявним образом» при входженні у свідомість пересічної людини образ Планетарної особистості змінює матрицю особистісного енерго-інформаційного силового поля і переструктурує механізм її мислення. Людина

починає бачити планетарний світ у іншому вимірі, визначає по-іншому власну функцію в ньому, починає формувати своє нове відношення до себе, суспільства і природи. Ідея остаточно у свідомості конкретної людини закріплюється її особистим ідеалом людини ХХІ століття.

Проте якщо «аналіз соціальних явищ здійснюється в контексті, що задається категорією «соціальне», експлікація цього поняття повинна логічно передувати аналізу конкретних явищ» [8, с. 42]. Це означає, що для системного освоєння явища Планетарної особистості ми маємо опрацювати робочу гіпотезу про те, що її життєвий цикл являє собою ланцюг перетворень: смисл – психофрактал – ідея – ідеал: особистості і суспільства – модель – критерій – продукт – компетенції – ідеологія – принцип – товар – інтегратор соціальної взаємодії людей між собою – засіб тиску, агресії, війни – артефакт культури.

При цьому вона здатна утворити ланцюг перетворень з чотирьох класичних етапів життя соціальних систем, а саме: 1) зародження: смисл – психофрактал; 2) становлення ідея – ідеал: особистості і суспільства – модель; 3) функціонування: продукт – компетенції – ідеологія – критерій – принцип – товар – інтегратор соціальної взаємодії – засіб тиску, агресії, війни; 4) сходження: артефакти планетарної геокультури.

Етап зародження явища Планетарної особистості вимагає висвітлення явища на рівні смислу кванта Планетарної особистості і психофракталу Планетарної особистості. Якщо сферою буття у першому випадку є ноосфера, то у другому – психосфера людини. Якщо у першому випадку засобом освоєння явища є мислення людини, інтуїція або інсайт, то у другому – переживання людини або зовнішнє навіювання як психологічна процедура впливу на підсвідомість людини.

Якщо звернутись до моменту зародження Планетарної особистості людини, то це означає, що ми маємо розпочати розгляд явища на підсвідомому рівні, тобто, ще у структурі Семантичного Всесвіту. Форма буття духовної субстанції – смисли, рухливість яких забезпечується смислогенезом. Людина сприятлива до процесів смислогенезу завдяки наявності у неї смислової сфери і відповідних механізмів, що її обслуговують [7, с. 252–275].

Іншим елементом етапу зародження явища Планетарної особистості є психосфера планетарного буття, що представлена психофракталами. Для нас залишається таємницею як смисли набувають форми архетипів і перетворюються на психофрактали. Але наявність психосфери важко не визнавати, оскільки з нею вже працює психологічна наука і встановлено, що це вже рівень на якому людина здатна завдяки механізму інтуїції витягувати з глибин Семантичного Всесвіту якісно нові смисли. Так, очевидно, відбулось і з ноуменом Планетарної особистості.

Таким чином, етап породження має дві складові – це смислове поле Всесвіту (психосфера соціуму) і резонуючого з ним смислове поле особистості людини до якої психофізичним механізмом сприйняття і психологічним механізмом мотивації підключена кожна людина. За умови збудження певного сегменту смислового поля Всесвіту зусиллям смислового поля людини у рух приходять архетипи певного сегменту

і утворюють власну спеціалізовану структуру – психофрактал. Зміст породженого психофракталу визначається видом і спеціалізацією збуджених архетипів.

Етап становлення даного явища проявляє себе появою ідеї про Планетарну особистість. Тут термін «ідея» (греч. *ідея* – початок, основа, первинний образ, поняття) – розглядається нами як основна думка, первинна уява, загальне поняття про явище. Прояв змісту психофракталу на межі нашої «підсвідомості–свідомості» свідчить про те, що предмет даного дослідження здійснив самовільний перехід з небуття у буття і заявив про себе **ідеєю** Планетарної особистості. К. Маркс при поясненні подібних переходів часто користувався синтетичними категоріями–поняттями: «практично–духовне» засвоєння дійсності, «чуттєво–надпочуттєве» – стосовно властивостей товару, «сутнісна єдність природи і суспільства» – стосовно людини. Таким кроком, ідея Планетарної особистості почала власне життя у соціумі.

Етап становлення даного явища складається, на нашу думку, з декількох взаємопов'язаних форм перетворення інтегрованої ідеї Планетарної особистості, а саме: ідеалу, що є продуктом філософської рефлексії і моделі, що є продуктом наукової рефлексії людини.

Повернемось до ідеї Планетарної особистості і продовжимо характеристику даного явища, що постав на порозі феноменального світу. Для цього знову звернемось до праці Л. Чорної «У пошуках ідеалу», оскільки вона, з одного боку, характеризує ідею як самостійну семантичну одиницю, а з іншого – розглядає її як засіб когнітивного аналізу ідеалу [11]. Тож, дослідниця зазначає: «...в історії європейської філософії можна виділити три основні етапи в розумінні ідеї: онтологічний, гносеологічний, соціально–практичний. Саме по цих шаблях йшло формування категоріального апарату, на основі якого можна дослідити в подальшому проблему суспільного ідеалу [11, с. 48].

Вихід ідеї Планетарної особистості у форму ідеалу, означає, що явище по гносеологічній стежині спускається у феноменальний світ. Тому нас цікавить, що саме собою має представляти ідеал Планетарної особистості. В даному контексті особливо привертає увагу вислів австрійського мислителя Вольфганга Крауса: «Ідеали містять в собі надію на майбутнє, засіб, що може виключити нігілізм, руйнування, саморуйнування та цинізм» [6, с. 250].

Тож, спочатку вона, ідея Планетарної особистості, повинна засвітитися у суб'єктивній формі, тобто, зайняти центральне місце у самосвідомості окремої особистості людини, а по мірі того як опанує певною кількістю людей у громаді чи суспільстві – стане домінуючою силою, тобто, стане ідеалом – колективним взірцем людини XXI століття – набуде об'єктивану форму.

Нашу позицію підтримує висновок М. Бердяєва про те, що ідеал людини – це насамперед ідеал особистості. «Ідеал суспільства є ідеал, похідний від ідеалу особистості. Духовне суспільство є реальність, але реальність, зрощена з особистостями. Ідеальний образ людської особистості є розкриття образу і подоби Божої в людині. Ідеальний образ людини є образ Божий в ній. І цей образ є образ цілісний, а не роздіблений» [1, с. 211].

Специфіка цих новоутворень полягає в тому, що, раз склавшись, вони далі функціонують як єдине ціле міцно і усталено. Так має відбуватись і з ідеалом Планетарної особистості, як у структурі особистості, так і в структурі суспільства, тобто під час перебування його у суб'єктивній і об'єктивній формах. Одночасно це вказує на їх обов'язкову взаємодію між собою, оскільки одна і та ж субстанція перебуває у двох різних формах.

Таким чином, вихід явища Планетарної особистості на стадію ідеалу означає остаточне закріплення його у площині феноменального світу, оскільки він набуває спочатку суб'єктивної, а потім і об'єктивної форми між якими встановлюються певна система взаємозв'язків і вони починають взаємодіяти один з одним. Ця взаємодія стає помітною, оскільки впливає на стан і функціонал пересічної людини, з'являється соціальна потреба цілеспрямованого використання цієї взаємодії у межах тієї чи іншої виховної системи.

Наука, спочатку фундаментальна, а потім і прикладна, має опанувати явищем і створити модель Планетарної особистості, що набуває властивостей засобу технологічного впливу на процес формування особистості. Тож, наступним кроком сходження ідеалу Планетарної особистості у феноменальний світ є набуття нею форми моделі. Наша наукова розвідка має лише закласти необхідну філософську основу під створення такої моделі, що має достатньо підняти предмет даного дослідження на стадію функціонування.

Етап сталого функціонування настає у момент виходу Планетарної особистості у феноменальний світ, оскільки починає функціонувати у якості специфічного продукту соціального процесу. При цьому вона набуває повноти властивостей і забезпечує низку продуктивних перетворень і інструментальних метаморфоз. Нам здається, що мінімальний набір їх складається з такого ланцюга: інтегратор соціальної взаємодії людей між собою (синергетичний процес) – продукт (духовне виробництво) – компетенції (освіта) – ідеологія (виховання) – принцип (управління) – товар (маркетинг, торгівля) – засіб тиску або агресії (війни) – критерій (експертна діяльність) та ін.

Етап сходження Планетарної особистості зі світової арени ми вбачаємо в артефактах культури інформаційної доби, що має поступитися інтелектуальній цивілізації і Ноосферній особистості. Отже, буття Планетарної особистості закономірно має застигати у вигляді артефактів культури інформаційної доби.

Артефакти – предмети культури, на відміну від явищ природи мають подвійну визначеність. З одного боку, у них, як і у природних явищ, також є об'єктивна визначеність, тобто їх можна розглядати як реальність, яка існує сама по собі, окремо від людини. Але з іншого боку, артефакти мають ще й іншу суб'єктивну визначеність. У них втілено те, що називають «сміслом», «значенням». Планетарна особистість здатна онити смислове поле власної життєдіяльності і утворити принципово інший ландшафт планетарної культури.

Ця об'єктивна визначеність виникає у них тому, що людина опредмечує у них світ уявлення, цілі, бажання, художній смак, ідеали тощо. Людина олюднює продукти своєї діяльності. Отже, предмети культури інформаційної доби безумовно будуть відрізнятися від артефактів техногенної доби, оскільки вони будуть

наслідком духовно-творчої активності Планетарної особистості.

Затвердження людства в його цілісності, по В. Вернадському, означає переломний момент у розвитку планети, початок нової епохи людства, його історії. Тільки досягнувши відповідного стану, людство в своєму цілісному вимірі стає реальним суб'єктом затвердження ноосфери як «мислячого пласта біосфери». «Створення ноосфери з біосфери, – пише В. Вернадський, – ... вимагає прояви людства як єдиного цілого. Це його неминуча передумова. Це нова стадія в історії Планети, яка не можна порівняти з минулим» [3, с. 261–262].

Висновок. Ідея Планетарної особистості здатна стати атрактором формування ідеалу людини ХХІ століття, оскільки вона: по-перше, перетинає усі три рівні соціальної реальності (мікро- мезо- і макро); по-друге, проходить метаморфози «простір-час», «інформація-енергія», «суб'єктивного – об'єктивного», а також «суб'єктивованого – об'єктивованого»; по-третє, задіяний у процесах підсвідомості – свідомості і надсвідомості людини, по-четверте, проходить етапи, що характеризують життєвий цикл будь-якої соціальної системи, а саме: зародження – становлення – функціонування – сходження.

Життєвий цикл явища представляє собою ланцюг перетворень: **смысл – психофрactal – ідея – ідеал: особистості і суспільства – модель – критерій – продукт – компетенції – ідеологія – принцип – товар – інтегратор соціальної взаємодії людей між собою – засіб тиску, агресії, війни – артефакт культури, що цілком логічно вкладається у чотири стадії класичного циклу життя соціальних систем, а саме: зародження: смысл – психофрactal; становлення ідея – ідеал: особистості і суспільства – модель – функціонування: продукт – компетенції – ідеологія – критерій – принцип – товар – інтегратор соціальної взаємодії – засіб, тиску, агресії, війни; сходження: артефакт культури.**

Сьогодні вивчати явище Планетарної спільноти є сенс саме на переході «ідея – ідеал», оскільки воно досягло лише цієї фази зрілості. Не менш цікавим предметом дослідження має стати саморозгортання ідеї і ідеалу у структурі біологічного організму людини і соціальному тілі Світового інформаційного суспільства, а також механізми взаємодії їх між собою.

Список використаних джерел

1. Бердяев Н. А. О назначении человека. – М.: Республика, 1993. – 383 с.
2. Бех В. П., Бех Ю. В. На пороzi сингулярности: планетарна спільнота у вирi Всесвіту: монографія / В. П. Бех, Ю. В. Бех; Мін-во освіти і науки України; Нац. пед. ун-т імені М. П. Драгоманова. – К.: «МП Леся», 2014. – 220 с.
3. Вернадский В. И. Биосфера и ноосфера / Предисловие Р. К. Баландина. – М.: Айрис-пресс, 2004. – 576 с.
4. Гальчинский А. С. Маркс и современный мир. Гуманистическая доминанта / Анатолий Гальчинский. – К.: Львбидь, 2015. – 328 с.
5. Гегель Г. Политические произведения. – М.: Наука, 1978. – 438 с.
6. Краус Вольфганг. Нигилизм сегодня, или Долготерпение истории. Следы рая. Об идеалах: [Эссе] / Вольфганг Краус; [Пер. с нем. А. Карельского, Е. Кацевой и Э. Венгеровой]. – М.: Радуга, 1994. – 256 с.
7. Леонтьев Д. А. Психология смысла: природа, строение и динамика смысловой реальности / Д. А. Леонтьев. – М.: Смысл, 1999. – 487 с.
8. Леонтьева Э. О. Основные способы экспликации социального в истории социально-философских учений / Э. О. Леонтьева // Социальное знание в поисках идентичности: стратегии

социогуманитарных знаний в контексте развития современной науки и философии: сб. науч. ст. по материалам Всерос. науч. конф. (Томск, 25–26 мая 1999 г.) / Том. гос. ун-т, Рос. фонд фундамент. исслед.; [ред. М. П. Завьялова, В. Н. Сыров.]. – Томск: Водолей, 1999. – С.42–49.

9. Рупова В. М. Антропологические модели в социальной философии XX – начала XXI веков / Автореф. дисс. ... канд. филос. наук. Спец. 09.00.11 – социальная философия. – Москва, 2008. – 27 с. – Режим доступа: http://synergia-isa.ru/wp-content/uploads/2012/01/rupova_dissertacia.pdf
10. Тейяр де Шарден П. Феномен человека / предисл. Роже Гароди; пер. с фр. Н. А. Садовского. – М.: Прогресс, 1965. – 296 с.
11. Чорна Л. В. У пошуках ідеалу. Монографія. – К.: «Освіта України», 2016. – 508 с.
12. Это человек: Антология / Сост., вступ. ст. П. С. Гуревича. – М.: Высш. шк., 1995. – 320 с.
13. Ясперс К. Смысл и назначение истории. – М.: Политиздат, 1991. – 527 с.
14. Leach E. Models of man // Man and the social sciences. – L., 1999.

References

1. Berdjaev N. A. O naznachenii cheloveka. – M.: Respublika, 1993. – 383 s.
2. Beh V. P., Beh Ju. V. Na porozi synguljarnosti: planetarna spil'nota u vyri Vsesvitu: monografija / V. P. Beh, Ju. V. Beh; Min-vo osvity i nauky Ukrainy; Nac. ped. un-t imeni M. P. Dragomanova. – K.: «MP Lesja», 2014. – 220 s.
3. Vernadskij V. I. Biosfera i noosfera / Predislovie R. K. Balandina. – M.: Ajris-press, 2004. – 576 s.
4. Gal'chinskij A. S. Marks i sovremennij mir. Gumanisticheskaja dominanta / Anatolij Gal'chinskij. – K.: Lybid', 2015. – 328 s.
5. Gegel' G. Politicheskie proizvedenija. – M.: Nauka, 1978. – 438 s.
6. Kraus Vol'fgang. Nigilizm segodnja, ili Dolgoterpenie istorii. Sledy raja. Ob idealah: [Jesse] / Vol'fgang Kraus; [Per. s nem. A. Karel'skogo, E. Kacevoj i Je. Vengerovoj]. – M.: Raduga, 1994. – 256 s.
7. Leont'ev D. A. Psihologija smysla: priroda, stroenie i dinamika smyslovoj real'nosti / D. A. Leont'ev. – M.: Smysl, 1999. – 487 s.
8. Leont'eva Je. O. Osnovnye sposoby jeksplikacii social'nogo v istorii social'no-filosofskih učenij / Je. O. Leont'eva // Social'noe znanie v poiskah identichnosti: strategii sociogumanitarnyh znanij v kontekste razvitija sovremennoj nauki i filosofii: sb. nauch. st. po materialam Vseros. nauch. konf. (Tomsk, 25–26 maja 1999 g.) / Tom. gos. un-t, Ros. fond fundament. issled.; [red. M. P. Zav'jalova, V. N. Syrov.]. – Tomsk: Vodolej, 1999. – S.42–49.
9. Rupova V. M. Antropologicheskie modeli v social'noj filosofii XX – nachala XXI vekov / Avtoref. diss. ... kand. filos. nauk. Spec. 09.00.11 – social'naja filosofija. – Moskva, 2008. – 27 s. – Rezhym dostupu: http://synergia-isa.ru/wp-content/uploads/2012/01/rupova_dissertacia.pdf
10. Tejar de Sharden P. Fenomen cheloveka / predisl. Rozhe Garodi; per. s fr. N. A. Sadovskogo. – M.: Progress, 1965. – 296 s.
11. Chorna L. V. U poshukah idealu. Monografija. – K.: «Osvita Ukrainy», 2016. – 508 s.
12. Jeto chelovek: Antologija / Sost., vstup. st. P. S. Gurevicha. – M.: Vyssh. shk., 1995. – 320 s.
13. Jaspers K. Smysl i naznachenie istorii. – M.: Politizdat, 1991. – 527 s.
14. Leach E. Models of man // Man and the social sciences. – L., 1999.

Zhen Jia, postgraduate student, National Pedagogic Dragomanov University (Ukraine, Kyiv), bvps1@ukr.net

The life cycle of the Planetary personality: the way from the quantum of sense to the artifacts of planetary culture

The article analyzes the potential of the idea of a Planetary Personality as an ideal of the person of the XXI century based on the algorithm: the integrator of social interaction between people (synergetic process) – product (spiritual production) – competence (education) – ideology (bringing-up) – principle (management) (marketing, trade, market) – a means of pressure or aggression (war) – a criterion (expert activity). At the same time, it turns out that self-deployment of the phenomenon of the Planetary Personality has four stages with a specific content of each of them, namely: 1) origin: meaning – psycho-fractal; 2) the emergence of the idea – the ideal personality and society – a model; 3) functioning: product – competency – ideology – criterion – principle – goods – integrator of social interaction – a means of pressure, aggression, war; 4) ascensions: artifacts of planetary geoculture.

Keywords: planetary personality, society, cycle, sense, psycho-fractal, idea, ideal, education, bringing-up, product, goods, marketing, ideology, principle, management.

* * *